

Av Turizminin Kırsal Turizm Açısından Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisinin İrdelenmesi

*Hatice ULUSOY

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Köyceğiz Meslek Yüksekokulu Ormancılık Bölümü, MUĞLA

*Sorumlu Yazar:

E-posta: hatice.tirasulusoy@gmail.com

Geliş Tarihi: 18 Kasım 2015

Kabul Tarihi: 27 Aralık 2015

Özet

Kırsal turizm, kırsal yerleşimlere ve doğal kaynaklara dayalı bir turizm olması nedeniyle, doğal çevrenin korunması, sürdürülebilir turizm açısından önemli katkılar sağlaması ve bölgenin ekonomik olarak gelişmesinin yanı sıra orada yaşayan insanlara ek gelir olanağı sunmaktadır. Bu faydalar göz önüne alındığında ülkemiz için kırsal turizmin önemi her geçen gün artmaktadır. Kırsal turizm içerisinde av turizmi, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir. Diğer bir ifadeyle, av turizmi insanların çeşitli gereksinimlerine cevap veren bir turizm çeşididir. Ülkemizde yapılan av turizmi etkinlikleri, kırsal alanlarda yapılmakta, kırsal alanda yaşayan yerli halka hem avlardan gelen katkı payları, hem de yöre halkına yarattığı istihdam alanı sosyo ekonomik anlamda dikkate değer bir katkı sağlamakta ve çok fakir olan orman köylerine ekonomik açıdan önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. Bu çalışma ile av turizminin kırsal turizm açısından önemi ve kırsal kalkınma üzerindeki etkilerinin ortaya konularak irdelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, kırsal kalkınma, av turizmi

Examination of The Effects on Rural Development in terms of Rural Tourism of Hunting Tourism

Abstract

As rural tourism, one of alternative types of tourism, is a type of tourism based both on rural areas and on natural resources, this tourism type enables protecting the natural environment, makes significant contributions for sustainable tourism, offers additional income opportunity to the people living there as well as economic development of the region. Give these benefits, the importance of rural tourism in our country is increasing with each passing day. Hunting tourism in rural tourism are activities that it aims to contribute to the country's tourism and the national economy in terms of recreational and tourist and hunting and wildlife resources be made available to local and foreign hunters under control. In other words, hunting tourism is a kind of tourism that responsive to needs of people. Hunting tourism activities in our country are carried out in rural areas. These activities constitute a source of income to local people living in rural areas. Sources of income are contributions from hunting and employment field created for local people. In this study, it is aimed that examination of the effects on rural development and the importance of hunting tourism in terms of rural tourism.

Keywords: Rural tourism, rural development, hunting tourism

GİRİŞ

Tarihsel gelişim süreci içinde, turizm etkinlikleri II. Dünya Savaşına kadar, soyluların, elit tabakanın, zenginlerin tekelinde bulunan pahalı ve lüks etkinlikler olarak görülmüştür. İkinci Dünya savaşı sonrası teknolojinin gelişmesiyle birlikte, çalışma şartlarının iyileştirilmesi sonucunda kişi başına düşen gelir miktarı artmış, gönenç düzeyi yükselmiş, yaşanan çevreden dinlenme amacıyla uzaklaşma ihtiyaçları gündeme gelmiştir [1]. Turizm günümüzde; yatırımları ve iş hacmini geliştiren, yeni istihdam olanakları sağlayan, döviz ve bu bağlamda gelir yaratan, sosyal, kültürel, politik, ekonomik... bir nitelik kazanmıştır. Günümüzde turizm ekonomik sorunların çözülmesinde, darboğazlarının aşılmasında özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından önemli bir araç

olarak görülmektedir. Bu nedenle, turizm geliştirmekte olan ülkeler tarafından kalkınma sürecini hızlandıran bir güç ve döviz finansmanı olarak kabul edilmektedir. Bu ülkeler, değişik politikalar üreterek, turistik ürün çeşitlerini geliştirmek ve çeşitlendirmek için çalışmalar yapmaktadır.

Günümüzde, kitle turizminden bireysel turizme doğru bir geçiş yaşanmaktadır. Günümüz turistinin çevreye olan duyarlılığından dolayı turizmi, av turizmi, ekoturizm gibi çekim gücü yaratan ürünler turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında değerlendirilmektedir. Sanayinin genellikle büyük yerleşim alanlarında yoğunlaşması, yeşil alanların nüfusun barındırılmasını sağlamak gibi çeşitli nedenlerle tahrip edilmesi, ekoturizme yönelik seyahatleri arttırmaktadır. Eğlence ve boş zamanlarını değerlendirme özellikleri kişiden kişiye değişebilmektedir. Bu nedenle, kültürel turizm,

sporatif turizmi, av turizmi ve özel ilgi turizmi gibi turizm çeşitleri bulunmaktadır [2].

Yaban hayatı popülasyonları, dünyada ve ülkemizde her geçen gün hızla yok olmaktadır. Bunun nedeni olarak da insan faaliyetleri neticesinde çevrenin tahrip olması ve yaban hayatı habitatlarının kaybolması gösterilmektedir. Gerek flora gerekse fauna açısından dünyanın en önemli bölgelerinden biri olan, birçok endemik türü bünyesinde barındıran Anadolu toprakları binlerce yıldan beri çeşitli uygarlıklara sahne olmuştur. Bu dönemler içerisinde doğa çok tahrip edilmiş ve özellikle bu tahrip son 200 yılda daha da artmış ve bunun sonucunda pek çok hayvanın nesli tükenmiş veya tehlike altına girmiştir. Bu tahribatla beraber insanların doğa ve turizme olan ilgisi de artmıştır. Av turizmi bu sebeple, üzerinde durulması gereken bir olgu haline gelmiştir. Turistik ürün arzının çeşitlendirilmesi kapsamında sunulan ve rekreatif bir etkinlik olarak kabul edilen av turizmi, büyük miktarda parasal harcama gerektirmesi nedeniyle gelir düzeyi yüksek kişilerin katıldığı bir turizm türüdür. Av turizminin Türkiye açısından önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır [3].

AV TURİZMİ VE KIRSAL TURİZMİN ÖNEMİ

Av Turizmi

Avcılık, insanoğlunun varoluşuyla başlayan ve değişerek bugüne kadar gelen bir uğraştır. Eski çağlarda insanların yaşamını sürdürebilmeleri için bir zorunluluk olan avcılık, günümüzde spor ve eğlence için yapılan bir faaliyet haline dönüşmüştür. Avcılık, farklı ülkeler hatta aynı ülke içerisinde yaşayan insanlar için bile çok değişik şekillerde algılanmaktadır. Öyle ki, çağımız insanı avlanabilmek için kilometrelerce uzaklara gerek yurt içinde gerekse yurt dışına yolculuk yapmaktadır [4].

Av turizmi, turizmin değişik bir uygulama şekli olup, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmine ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir. Diğer bir ifadeyle, avcı niteliğine sahip kişilerin avlanma amaçlarını gerçekleştirmek üzere belirlenmiş ilkelere yaptıkları etkinliklerdir. Av turizmi insanların çeşitli gereksinimlerine cevap veren bir turizm çeşididir. Av turizmi içinde önemli bir yere sahip olan avcılık, doğaya dönüş özlemi içinde bulunan günümüz insanını monotonluktan uzaklaştırarak değişik gereksinimleri gidermektedir. Yirminci yüzyılın son çeyreğine kadar beyaz adamın safari adı altında Afrika, Asya ve Latin Amerika'da yaban hayvanlarını trolerleri, dişleri ve değerli kürkleri için sürüler halinde katletmelerini hesaba katmazsak, av turizminin ortaya çıkması 1960'lı yılların başlarına rastlamaktadır.

Avcılar, av turizmi faaliyetleri ile yaban hayvanlarının boynuz, diş, post benzeri hatıra değeri taşıyan kısımlara sahip olmakla birlikte, değişik kültürleri tanıma ve değişik yerleri görme olanağı elde etmektedirler. Avlak işletmeleri, acenteler vb. tarafından av meraklıları için düzenlenen av programları, av turizmi kapsamında yer almaktadır. Av turizminin varlığı, av hayvanlarının sayısına ve türlerinin çeşitliliğine bağlı olarak, bir yandan hayvan soylarını sonuza kadar sürdürebilecekleri ve genetik çeşitliliğe olanak verecek kadar çok sayıda olmalarını gerektirir. Diğer yandan ise, yaşadıkları doğa parçasının kaldırabileceğinden de çok olamamalarını zorunlu kılar. Bu dengenin oluşması yönünde

yapılan av turizmine "sürdürülebilir av turizmi" denilmektedir. Türkiye'nin coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı av turizminin gelişmesine elverişli konumdur. Av turizmi genel kanının aksine yaban hayatını yok etmez aksine koruma-kullanma ilkesi doğrultusunda geliştirir. Günümüzde dünyada pek çok ülke av turizminden elde ettiği gelirle doğal hayatını korumayı ve geliştirmeyi başarabilmektedir.

Kırsal Turizm

Av turizmi ve kırsal turizm kavramına girmeden önce kırsal alanı tanımlamak daha doğru olacaktır. Turizm açısından kırsal alan; deniz turizm merkezleri dışında kalan, kentsel yerleşimlerden uzakta, kırlara özgü doğal ve kültürel yapının korunduğu ve yapıyla tanışmamış (otantik) alan olarak tanımlanmaktadır. Kırsal turizm, günümüzde dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan bir turizm türüdür. Kırsal turizmin bu denli yaygınlaşmasında; turizmde yeni arayışlar, turistlerin beklentilerindeki değişimler, yeni yerlerin ve yerel kültürlerin keşfine duyulan ilginin artışı, kitle turizmine tepkiler rol oynadığı gibi, özellikle de kırsal turizmin kırsal kalkınmada bir araç olarak görülmesi, giderek daha fazla önem kazanmasını beraberinde getirmiştir [5].

Kırsal turizmin yerel boyutta kırsal kadına istihdam sağlayarak, yerel ekonomileri canlandırarak ve göçü önleyerek sosyo-ekonomik kırsal kalkınmaya katkı vermektedir. Ayrıca, kırsal kültürün yok olmasını önlemekte, doğal çevrelerin korunmasına destek vermekte, diğer turizm türleriyle kolaylıkla bütünleşebilmektedir. Değişik alanlarda turizmin yapılması, yıl içinde uzun süreli faaliyet yapılmasını ve yılın hemen hemen her döneminde turist çekmesine olanak sağlamakta ve gelir dağılımında bölgeler arası farkları azaltarak adalet sağlaması açısından da ayrıca öneme sahiptir.

Kırsal turizm; kırsal kültür, doğal çevre ve tarımla bütünleşen, ayrıca diğer turizm türleriyle de son derece kolay entegre olabilen bir turizm türüdür. O yüzden çeşitli yerel, ulusal ve uluslararası girişimlerle içeriği zenginleştirilen kırsal turizm, dünyanın pek çok ülkesinde insanları tatil için kırsal alanlara çekebilmektedir [6].

Kırsal turizm kavramında kırsalın içerdiği anlam, ülkemizde doğrudan "kırsal alanlar" olarak algılandığından, yayla turizmi, av turizmi, mağara turizmi, ekoturizm ve açık hava doğa sporları kırsal turizm ile aynı tutulmaktadır. Yanlış olmamakla birlikte, kırsal turizmde esas amaç bir köyde, bir çiftlikte, bir dağ evinde vb. de konaklayarak, kırsal kültürle tanışarak ve kaynaşarak bir tatil geçirmek olduğundan, aralarında amaç ve etkinlikler bakımından bazı farkların olduğu da bir gerçektir.

Av Turizminin Kırsal Turizm İçerisindeki Yeri

Kırsal turizm birçok turizm türüne kolayca entegre olabilen bir turizm türüdür. Kırsal turizmde konaklama, bir köy pansiyonu veya bir çiftlik evinde başlamakta ve yine burada sona ermektedir. Kırsal turizm var olan turizm çeşitlerine alternatif olarak oluşturulmuş olup sürdürülebilirlik çerçevesinde turizmin mekansal ve zamansal yoğunlaşmasının azaltılmasında, kırsal gelirin artırılmasının yanında kırsal kalkınmada ve kültürel mirasın korunmasında da rol oynamaktadır.

Kırsal mekanları kullanan av turizmi hem rekreasyonel amaçlı yapılan bir doğa sporu hem de kırsal turizm ve kırsal kalkınmaya dolaylı yoldan katkılar sağlayan ve kırsal turizm kolayca entegre olabilen bir turizm şeklidir. Av turizmi kapsamında av yapmak için kullanılan belirli yasal çerçeve içerisinde oluşturulmuş sahaların kırsal alanlara yakın yer-

lerde bulunması, gelen avcılarının konaklama ihtiyacını en yakın köy pansiyonlarından veya köy evlerini kullanmayı tercih etmeleri kırsal turizme katkı sağlaması bakımından önemle üzerinde durulması ve irdelenmesi gereken bir konudur.

Av turizmi etkinliği kırsal turizm açısından değerlendirildiğinde;

- Av turizmi;
- kırsal alanlarda yapılan bir turizm olması,
- kırsal alanda yaşayan halkın turizmin içerisinde etkin rol oynaması
- avcılarının rekreasyonel amaçlı kırsal alanlarda konaklamayı tercih etmeleri nedeniyle kırsal turizm içerisinde yer alan kırsal turizme kolaylıkla entegre olabilen alternatif bir turizm çeşididir.

TÜRKİYE'DE AV TURİZMİ UYGULAMALARI

Türkiye'de av turizmi uygulamaları, envanter çalışmalarıyla yeterli popülasyona ulaşmış yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının yıllık artan miktarlarının belirli plan içerisinde avlandırılması; avcılığın, doğal hayata zarar vermeden bilinçli olarak yürütülmesi; av ve yaban hayatı kaynaklarının popülasyon dengelerinin korunarak sürdürülebilir yönetimi ilkesine dayanmaktadır.

Avcılık faaliyetlerinde temel hedefler; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi, katılımcılık, kırsal kalkınmaya destek, profesyonel avlak işletmeciliği ve av turizminin geliştirilmesi olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede yürütülen av turizmi faaliyetlerinde, yaban ve av hayvanlarının popülasyonları her yıl izlenmekte, popülasyon artışları değerlendirilmekte, popülasyonların belirlenen yoğunluk seviyesine ulaşması sonucunda o türün avına izin verilmektedir. Ayrıca av turizminden elde edilen gelirin önemli bir bölümü kırsal kalkınmaya destek ve yaban hayatı kaynaklarının korunması amacıyla kullanılmaktadır.”

Ülkemizde av turizmi faaliyetleri; 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu Kanun, “Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik” Kanununun 15 ve 32.maddeleri kapsamında hazırlanıp 8 Ocak 2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik; sürdürülebilir avcılık ve doğal hayatın korunması ilkelerini gözeterek, popülasyonları ve yıllık artım miktarlarını, doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avlatılmasını sağlayacak ilkelerin belirlenmesini; av organizasyonu, av ve yaban hayvanı gözlem turları, fotoğraf ve film çekimlerinin nasıl düzenleneceğini; organizasyonları yürütecek acente ve görevlilerin yapacakları iş ve işlemleri; av organizasyonlarında görev alacak kalifiye eleman yetiştirilmesini içermektedir. Bu yönetmelik kapsamında, yerli ve yabancı avcılarının av turizmi kapsamında avlayabilecekleri av hayvanlarının tür, cinsiyet ve miktarları ile alınacak avlanma ücretleri belirlenmektedir.

Her yıl o yılın av dönemi ile ilgili uyulması gereken kuralları içeren Merkez Av Komisyonu (MAK) Kararı hükümleri; Diğer Kanunlar (Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu; Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun; Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Seyahati Hakkında Kanun; Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanun; Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu, Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu; Milli Parklar Kanunu; Çevre Kanunu vb.);

Uluslararası sözleşmeler (BERN, CİTES) çerçevesinde yürütülmektedir.

Türkiye de av turizmi aşağıdaki ilkeler kapsamında yürütülmektedir;

1- Yaban hayvanlarının sayılarının sürekliliğini sağlayıcı koruma, bakım ve üremesine engel zararlılarla mücadele önlemlerini alarak popülasyonların devamını sağlamak,

2- Envanter çalışmaları ile taşıma kapasitesi de dikkate alınarak yeterli popülasyona ulaşmış av hayvanlarının avlanmasına izin vererek, yaban hayatı kaynaklarının sürdürülebilir yönetimini sağlamak,

3- Avcılığın, doğal hayata zarar vermeden bilinçli olarak yürütülmesini sağlamak,

4- Doğal kaynakların turizm amaçlı sürdürülebilir kullanımını sağlamak,

5- Kırsal kalkınmaya destek verme temel ilkelerini gözeterek, yöre insanlarının yaban hayatı kaynaklarının varlığından oluşan katma değerden yararlandırılmasını sağlamaktır.

Yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarının av turizmi kapsamında avına izin vererek tüm av turizmi uygulamalarını yürüten birim Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüdür [7]. 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu kapsamında alınmış işletme belgesi sahibi (A) Grubu Seyahat Acenteleri, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden “Av Turizmi İzin Belgesi” aldıktan sonra, her av organizasyonu için yabancı turist avcılara ve yabancı uyruklulara “yabancı avcılar için geçici avcılık belgesi”; “yerli avcılar için özel avlandırma izin belgesi” olarak yerli avcılara, av organizasyonları, av ve yaban hayatı gözlem turları ile fotoğraf ve film çekimleri düzenleyebilmektedirler. Türkiye’de 2010-2011 av döneminde “Av Turizm İzin Belgesi”(ATİB) sahibi 74 acenteye izin verilmiştir. Yaban Hayatı Geliştirme Sahası’nda av turizmi kapsamında yapılan tüm av organizasyonları bakanlık personelinin refakati eşliğinde yapılır. Ancak Türkiye’ye gelen yabancı turist avcılar sadece özel avlaklar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından işletilen kanununun 15. maddesi ve yönetmeliğin 11. maddesi kapsamında, seyahat acentelerine bağlı kalmaksızın bağımsız olarak örnek avlaklarda da avlanabilmektedir.

Türkiye’de ilk av turizmi uygulaması 1977 yılında yaban domuzu (*Sus scrofa*, *Wild boar*, *Wildschwein*, *Sanglier*) avı ile başlamıştır. Av Turizmi kapsamında yabancı avcılarının avlanmasına ilk olarak 1981-1982 av mevsiminde (15 Ekim-31 Aralık 1981 tarihleri arasında) “Antalya- Düzlerçamı Yabankeçisi Koruma ve Üretme Sahası’nda” yaban keçisi avına başlanılmıştır. Yerli turist avcılar ise 1984 yılından itibaren av turizmi kapsamında avlanmaya devam etmektedir.

Türkiye’de av turizmi kapsamında av organizasyonlarına izin verilen alanlar, işletilen ya da işlettilen örnek avlaklar, devlet avlakları, özel avlanma planları çerçevesinde avlanmanın yapılabilmesine Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne izin verilen yaban hayatı geliştirme sahaları ve özel avlak sahalarıdır. Av turizmi kapsamındaki bu sahalar çoğunlukla kırsal halkın yaşadığı yerlere yakın bölgelerde bulunmaktadır. Hatta av yaptırılan bu sahaların çoğunluğu; kırsal alanda yaşayan halkın yaşam alanlarının mülki hudutları içerisinde kalmaktadır.

Türkiye’de av turizmi kapsamında yapılacak tüm uygulamalar, her av yılını (1 Nisan’dan başlayarak izleyen yılın 31 Mart sonuna kadar olan süre) içerecek şekilde komisyon tarafından belirlenmektedir. Bu kararlarda; avına izin verilen türler, avına izin verilen sahalar, avlanma tarihleri, ücretler,

avlanma ilkeleri, yasaklanan avlanma usul ve şekilleri yer almaktadır.

Av turizminden elde edilen gelirlerden köy tüzel kişiliklerine katılma payı 1994-1995 av döneminde verilmesine başlanmıştır. 2004-2005 av yılından itibaren de belde belediyelerine de katılma payı verilmeye başlanmıştır. Fakat bu katılma paylarının alınabilmesi için ilgili köy ve beldelerin Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile protokolün yapılmasına bağlıdır. Aksi takdirde bu pay ödenmemekte bakanlığa kalmaktadır [8].

AV TURİZMİNİN KIRSAL KALKINMA AÇISINDAN ÖNEMİ

Birleşmiş Milletler örgütüne göre kırsal kalkınma; küçük toplulukların içinde buldukları ekonomik, sosyal koşulları iyileştirmek amacıyla giriştikleri çabaların, bu toplulukların ulusal bütünle kaynaştırılması ve ulusal kalkınma çabalarına gerekli katkıda bulunmalarının sağlanması sürecidir [9]. Kalkınma, bir ülkenin yapısal niteliklerinin olumlu yönde değişimidir [10]. Sonuçta kalkınma, bir bölgenin veya yörenin refah seviyesinin artışı olarak tanımlanır [11].

Kırsal kalkınma açısından turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi, turizm hareketlerinin ülke geneline yayılması, turizm hareketlerinin tüm yıla yayılması ve sosyo-ekonomik kalkınmanın homojen dağılımı açısından av turizmi önemli etkinliğe sahiptir. Ülkede yaban hayatı kaynaklarının bozulmasının en önemli sebepleri; kırsal yoksulluk, eğitim eksikliği ve geleneksel alışkanlıklardır. Genel olarak av ve yaban hayatı konusundaki bilinen problemler; kaçak avcılık, eğitim yetersizliği, hayvanların yaşama alanlarının tahrip edilmesi, kırsal yaşamdaki fakirlik, av hayvanı sayısının az oluşu, kurallara uymayan avcı sayısının fazlalığı, yanlış arazi kullanım politikaları, aşırı ve kötü kullanım, çevre kirliliği, zirai ilaç kullanımının yaygınlaşması, vb. olarak ifade edilebilir. Kaçak ve başıboş avcılığın görünürdeki sebebi kaçak avcı veya yöre halkıdır. Bunun altında halkın asırlar öncesinden gelen serbest avlanma alışkanlığı da yatmaktadır.

Kırsal yoksulluğun yaban hayatı kaynakları üzerindeki baskısını azaltmak için yaban hayatı habitatlarını paylaşan yerel halkın ekonomik durumunun iyileştirilmesi gerekir. Bu maksatla kullanılacak önemli araçlardan biri de av turizmidir. Yaban hayatı habitatlarını paylaşan yerel halkın ekonomisine katkıda kullanılacak bir araç olan av turizmi, yaban hayatı kaynakları üzerindeki baskısının azaltılmasında rol oynayabilecek bir etkinliktir.

Av turizmi avlama gelirlerinden saha ve av hayvanı türlerine göre % 40-82 oranında koruma, bakım ve avcılığın düzenlenmesi karşılığı katılma payı verilmektedir[12]. Bu faaliyetler ile yöre insanlarının yaban hayatı kaynakları varlığından oluşan katma değerden faydalanmaları yoluyla kırsal kalkınmaya destek verilmektedir. Böylece yaban hayatı üzerindeki baskı azalmaktadır. Av turizmi etkinliklerinde; bilinçsiz avcılığın önüne geçilmesi, yöre halkının koruma ve kontrole olan pozitif katkısının daha fazla sağlanması ve yöre halkının av turizmini sürekli bir gelir kaynağı olarak görmesi ve inanması durumunda “**av turizminin**” yöre halkına yaptığı ve yapacağı pek çok katkıları bulunmaktadır.

Av Turizminin Kırsal Kalkınma Üzerindeki Etkisinin İrdelenmesi

Av turizmi etkinliklerinin kırsal kalkınma üzerindeki etkisi değerlendirildiğinde;

1. 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun 11. maddesi ve

“Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin” 40. maddesi kapsamında; özel avlaklar dışındaki avlakların işletilmesi amacı ile bu avlaklarda sahası bulunan belde belediyesi ve köy tüzel kişilikleri ile koruma, üretim, bakım ve avcılığın düzenlenmesi karşılığı yapılacak işbirliği çerçevesinde bu avlaklarda yapılacak av organizasyonları sonucunda elde edilecek gelirlerden sahalanın özelliğine göre belde belediyesi ve köy tüzel kişiliklerine katılma payı verilmesi,

2. 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanununun 4. maddesinin 7. fıkrası ve 7 Ekim 2004 tarih ve 25637 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları ile İlgili Yönetmeliğin” 12. maddesi kapsamında, yaban hayatı koruma ve yaban hayatı geliştirme sahalalarında mülki alanı bulunan belde belediyesi ve köy tüzel kişiliklerinden bu sahalanın korunması amacıyla yapılan koruma hizmeti satın alınmasıyla istihdama katkı sağlaması,

3. Seyahat acenteleri her av organizasyonu için acente adına yetkili bir av organizatörü, yaban keçisi gibi tırnaklı av hayvanlarının av organizasyonlarında her iki avcı için bir av kılavuzu bulundurmaya zorundadır. Av organizasyonlarında görevlendirecek av kılavuzları, avlaklara sınırı bulunan köy ve beldeler ile yerel avcı kuruluşlarından; sürekçi ve çantacılar ise öncelikle avlaklara sınırı bulunan köy ve beldelerden alınarak yöre halkına ekonomik katkının oluşmasının sağlanması,

(Bir yaban domuzu bek avı organizasyonunda en az 2 kişi, bir yaban domuzu sürek avı organizasyonunda en az 10 kişi, yaban keçisi ve diğer av hayvanlarının avında en az 3 kişi görev almaktadır. Bir yaban domuzu bek avı organizasyonu ortalama 3 gün, bir yaban domuzu sürek avı organizasyonu ortalama 4 gün, yaban keçisi ve diğer av hayvanlarının organizasyonu ortalama 3.5 gün sürmektedir. Ayrıca, yaban domuzu sürek avı organizasyonlarında 10-20 köpekten yararlanılmaktadır. Bu organizasyonlarında günlük 25-40 YTL. ve köpekler de 15-35 YTL. ücret ödenmektedir.)

4. Alışverişlerde yüksek oranlarda yapılan harcamalarla kırsal yörelere fayda sağlanması,

5. Avlaklara sınırı bulunan belediye ve köy halkı ile yerel avcı kuruluşu üyelerinden avcılık, av hayvanları ve avlaklar hakkında bilgi sahibi olan, av organizasyonunun yürütülmesine acente ve avcılara yardımcı olabilecek nitelikteki kişiler, il müdürlüklerince av kılavuzluğu belgesi verilerek av turizmi kapsamında işlendirilmesi,

6. Özellikle yurt dışından gelen avcılar av sahasına ulaşmak için günlük 120-180 TL olan ulaşım araçları kiralamaktadır. Bunların büyük çoğunluğu avın yapıldığı yörelerden temininden elde edilen araç kiralama ücreti,

7. Bazı yerleşim birimlerimiz köy konaklarını, avcılarının hizmetine sunmaktadır. Konaklama ücreti ile birlikte, yemek yapan köylü kadınlarımızın işlendirilmesi,

8. Envanter çalışmalarında bölgeyi ve envantere konu olan hayvanı bilen avcılık bilgisine sahip avlak civarındaki vatandaşlarımızın çalıştırılarak ekonomilerine katkı sağlanması,

9. Yabancı turistler av öncesi ve sonrasında alışveriş ve eğlence merkezlerine uğramak suretiyle turizm gelirlerine kaynak oluşturması,

10. DKMP Genel Müdürlüğüne yani kamuya olan ekonomik katkı oluşturması bakımından önemli ve etkin bir rol oynamaktadır.

Yönetmeliğin 50. maddesi uyarınca; avcılık, av hayvanları ve avlaklar hakkında bilgi sahibi olduğu, av organizasyonunun yürütülmesinde ve tamamlanmasında avcı

ve acentelere yardımcı olabileceği düşünülerek, av turizmi kapsamında yapılacak av organizasyonlarında avcı ve acentelerin talepleri doğrultusunda görev almak üzere İl Müdürlüklerine av kılavuzluğu belgesi verilmektedir. Bu kişiler, avlaklara sınırlı bulunan belediye ve köy halkı ile yerel avcı kuruluşu üyelerinden seçilmektedir.

Av organizasyonlarını yoğun olarak yapan sadece 11 av turizmi izin belgeli A grubu seyahat acentesinin sabit olarak çalıştırdığı 90 personel ve her av organizasyonu için 2-10 arasında geçici rehber/klavuz/çantacı istihdamı sağlanmaktadır.

Ortalama turizm gelirimiz kişi başına 750 \$'dır. Av tu-

rizminde ülkemize gelen bir turistten bıraktığı döviz miktarından golf turizminde 35, kongre turizminde 4 kat daha fazla döviz bırakılmaktadır. Her bir yabancı avcı 3.000-200.000 \$ arasında değişen miktarlarda ülkemize döviz bırakmaktadır. Kişi başına turizm gelirimiz 2010'da 630, 2011'de 637 ve 2012'de 640 \$'dır. Kişi başı turizm gelirin'e göre yabancı keşisinde 15-35 kat, yabandomuzunda 5-10, kızıl geyikte 25-30, yaban koyununda en az 120 kat daha fazla getiri sağlanmaktadır. Bunların hepsi bir araya getirildiğinde ülkemize giren döviz miktarı yaklaşık 12 milyon ABD Doları'dır. Bu gelir sadece avlanan yaklaşık 1500 av hayvanından elde edilmektedir [12].

Tablo 1. Av Turizminden Elde Edilen Gelirler (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Av Yönetimi Daire Başkanlığı [12])

AV DÖNEMİ	BAKANLIK GELİRLERİ VE KÖY TÜZEL KİŞİLİĞİ KATILIM PAYLARI			
	BAKANLIK GELİRİ		KÖY TÜZEL KİŞİLİĞİ GELİRİ	
	TL	\$	TL	\$
1981-1982	3971,00	39700,00	----	----
1982-83	8516,00	47574,00	----	----
1983-84	26890,00	107320,00	----	----
1984-85	46253,00	111721,00	----	----
1985-86	63300,00	115332,00	----	----
1986-87	82523,00	110618,00	----	----
1987-88	63000,00	66740,00	----	----
1988-89	210000,00	123075,00	----	----
1989-90	297100,00	129315,00	----	----
1990-91	174800,00	80419,00	----	----
1991-92	495800,00	113360,00	----	----
1992-93	837330,00	121036,00	----	----
1993-94	2154800,00	195420,00	----	----
1994-95	5311080,00	169232,00	779075,00	22133,00
1995-96	8589176,00	193160,00	1448304,00	28510,00
1996-97	15215480,00	184365,00	4252000,00	43700,00
1997-98	18484222,00	111506,00	5219560,00	28837,00
1998-99	26849337,00	100955,00	9619623,00	34479,00
1999-00	69951274,00	128347,00	24400319,00	43526,00
2000-01	153856241,00	211675,00	76354826,00	106255,00
2001-02	215861910,00	155373,00	111950000,00	81007,00
2002-03	408199000,00	255295,00	187432000,00	117693,00
2003-04	528940000,00	385674,00	218745000,00	159445,00
2004-05	517441000,00	----	231029000,00	----
2005-06	1618824000,00	----	232060000,00	----
2006-07	2535985000,00	----	613465000,00	----
2007-08	2775837000,00	----	771157000,00	----
2008-09	3302200180,00	----	836236760,00	----
2009-10	3645362000,00	----	1073678000,00	----
2010-11	2498973000,00	----	62551000,00	----
2011-12	2.129.538.00,59	----	778.663.000,09	----
2012-13	2.604.165.000	----	919.000.000	----
2013-14	2.532.000.000	----	877.000.000	----
2014-15	5.920.000.000	----	2.374.000.000	----
TOPLAM	20.479.882.184	3.257.212	5.802.040.467	665.585

Av turizminden elde edilen gelirlerden köy tüzel kişiliklerine katılım payı 1994-1995 av döneminde verilmesine başlanmıştır. 2004-2005 av yılından itibaren de belde belediyelerine de katılım payı verilmeye başlanmıştır.

Bu ekonomik katkının gelecek yıllarda da sürdürülebilmesi için;

1. Bu alanlardan elde edilen gelirin büyük kısmının, ilgili sahalarda devamlılığının (sürdürülebilirliğinin) sağlanmasında kullanılması,

2. Bu sahalarda çalışan personelin ekonomik ve özlük haklarının iyileştirilerek personel kalitesinin nicelik ve nitelik olarak artırılmasının sağlanması,

3. Orman köylüleri av sahası ve av hayvanlarının korunmasında, çoğalmalarında, hayvanların yaşam alanlarının verim düzeylerinin artırılmasında, saha kılavuzluğunda, konaklama ve ağırlama vs. işlerde yani av öncesi ve sonrasındaki av ile alakalı bütün iş ve işlemlerde daha ön planda olması ve sorumluluk alması koşuluyla ekonomik açıdan fakir olan orman köylerine önemli bir gelir kaynağı olan katkı payı miktarının artırılmasının sağlanması vb. önlemlerin uygulanması faydalı olacaktır [13].

İstihdam açısından 130'u sürekli, 200'ü geçici olmak üzere toplam 400 kişi sadece 12 acente tarafından istihdam edilmektedir. Sabit yatırım maliyeti: Sabit yatırım maliyeti en az olan alt sektördür. Enerji sektöründe 1 kişinin istihdamı için 1.7 trilyon gerekirken av turizminde sadece 60 bin TL'dir [12]. Ülkemizde 1981 yılından bu zamana kadar yıllara göre av turizminden elde edilen gelirler aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Bu verilerden anlaşıldığı gibi; 1981 yılından 2015 yılına kadar av turizminden elde edilen toplam gelir **20.479.882.184 TL, 3.257.212 \$**, 1995 yılından 2015 yılına kadar elde edilen köy tüzel kişiliği toplam geliri ise **5.802.040.467 TL, 665.585 \$**'dir. Köy tüzel kişiliklerine katkı payı 1995 yılında verilmeye başlanmıştır.

Bu verilerden anlaşılabilirliği gibi av turizmi ülke genelinde; turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine, sosyo-ekonomik kalkınmaya dikkate değer bir destek oluşturması ve çok fakir olan orman köylerine ekonomik açıdan önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm bir ülkenin tanıtımında önemli bir araçtır. Bu araçlardan birisi olan av turizmi ülkemizin tanıtımında etkin ve önemli rol oynamaktadır. Kırsal kalkınmaya destek oluşturması açısından av turizmi uygulamaları ile; her av turizm organizasyonu için av kılavuzu, sürekeçi ve çantacıların yöre halkından seçilmesi, araç ve gereçlerin kiralaması, köy konaklarının avcıların hizmetine sunulmasından elde edilen konaklama ücreti, yemek ve el işi yapan köylü kadınlarımızın kazançları, envanter çalışmalarına katılan işçi ücretleri, yabancı turistlerin av öncesi ve sonrasında alışveriş ve eğlence merkezlerindeki harcamaları göz önüne alındığında acente ve çalışanlarının işlendirilmesi yanında hem köy tüzel kişiliklerine ve yöre halkına hem de kamuya ekonomik katkı/gelir sağlanmaktadır.

Kırsal yörelerimizde yaşayan insanlarımız, yakınındaki yaban hayatı kaynakları ve yenilenebilir doğal kaynakların bir parçası olan av hayvanlarını sahiplenip, yaban hayvanları varlığını korumakla birlikte üremesi içinde çalışacaktır. Elde edeceği gelir sayesinde denetimi sağlayacak, oto-kontrol sistemini işletecek, aşırı ve yanlış kullanımın önüne geçecektir.

Ülkemizde yaban hayatı, sayısı azalan yaban hayvanları ile nesli tehlikeye düşen av hayvanları ile ilgili çalışmalar

için parasal destek sağlanmasına, yaban hayvanlarının yaşam ortamlarının iyileştirilmesine ve av kaynaklarının azalmasını önlenmesine katkı sağlanacaktır.

Av turizmi faaliyetlerinden elde edilen gelirlerden yaban hayatı ve hayvanlarının korunması karşılığı işbirliği yapılan belde ve köylere katılım payı verilerek kırsal kalkınmaya katkı sağlanır hem de köylülerimizin yaban hayatının korunmasında doğrudan katkı ve etkisi sağlanır. Ayrıca avlakların korunması amacıyla tüzel kişilik aracılığıyla yapılan koruma hizmetinin satın alınmasıyla istihdama katkı sağlanacaktır.

Ekosistemlere zarar vermeden, ekosistemlerin çok yönlü işletilerek tüm yaban hayatı kaynaklarının değerlendirilip insanlara sunulmasına olanak sağlanacaktır.

Av turizmi kapsamında ülkemize gelen turistlerin konaklama, ulaşım, barınma/konaklama, sürekeçi, çantacı, rehber gibi ihtiyaçlarının giderilmesiyle yöre insanlarının istihdamına katkı sağlanacaktır. Yaklaşık 36.000 köy konumundaki yerleşim yerinin % 55 orman köyü ile bitişindeki köylerdir. Burada yaşayan insanlarımızın (yaklaşık 8 milyon; 1.9 milyon aile) % 70'i yeterli tarımsal araziye sahip değildir, milli gelirden aldığı pay kişi başına düşen ulusal gelirimizin 6-7'de biridir.

Kişi başına turizm gelirimiz yaklaşık 800 \$ civarındadır. Dünyadaki turizm gelirinin binde 4'ü ülkemizde gerçekleşmektedir. Av turizmi kapsamında yapılan av organizasyonları ve diğer etkinlikler ile bir avcı turistin ülkemize bıraktığı döviz miktarı bu rakamın en az 5 katıdır. (Bazı organizasyonlarda 120 katına ulaşmaktadır) [12].

Av organizasyonuna katılan avcılar, organizasyonun iyi gerçekleşmesine paralel kutlamalar için konaklama bedeli hatta bazı durumlarda bunun fazlasını harcamaktadır. Alışverişlerde de yüksek oranlarda döviz girdisi sağlanmaktadır.

Kırsal turizme destek sağladığı için av turizmi kapsamında av yapan avcılara köy halkı tarafından her konuda destek ve yardım sağlanması için köy halkı av turizmi konusunda bilinçlendirilmeli ve eğitilmelidir.

Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından alan kılavuzluğu eğitimi yapılmaktadır. Bu eğitimlerin sayısının artırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

Köy halkının av sahası ve av hayvanlarının korunmasında, çoğalmalarında, hayvanların yaşam alanlarının verim düzeylerinin artırılmasında, saha kılavuzluğunda, konaklama ve ağırlama vs. işlerde yani av öncesi ve sonrasındaki av ile alakalı bütün iş ve işlemlerde daha ön planda olması ve sorumluluk alması koşuluyla ekonomik açıdan fakir olan köy halkına önemli bir gelir kaynağı olan katkı payı miktarının artırılması sağlanmalıdır.

Kırsal alanlarda yaşayan halk kırsal turizm konusunda bilinçlendirilmeli ve bu konuda eğitimler verilmelidir.

Kırsal alanda yaşayan insanlara istihdam imkanı yaratılırsa köyden kente göçün artmasının önüne geçilmesi sağlanacaktır.

2025'li yıllar, toplam turizm gelirinin 2 trilyon \$ olacağı, turist profilinde ciddi değişiklikler ve ülkelerin turist kapmak için kıyasıya yarışacağı dönem olacaktır. Turist tercihleri kutuplaşacak, yenilik ve çeşitlilik istemleri, konfor ve macera motiflerinin artacağı gerçeğinden hareketle, ürün geliştirmede "3 S'nin deniz-kum-güneş (sea-sand-sun) yerine "3 E" heyecan-eğlence-eğitim (exciting-entertainment-educational) ölçütleri dikkate alınmalıdır. Tüm bunlar bir araya geldiğinde; kırsal kalkınmaya, ekonomiye, biyolojik çeşitliliğe, doğa korumaya etkin katkı sağlanacaktır.

Kırsal turizm her şeyden önce kırsal alanlar için istihdam ve gelir fırsatı demektir. Kırsal alanlar, sosyo-kültürel değerleri, yaban hayatı, doğal çevreleri ve tarımsal faaliyet-

leri ile turist çekebilirler. Kırsal kalkınmada amaç; kırsal alanda yaşayan vatandaşa istihdam alanı sağlamaktır [14]. Türkiye'nin sahip olduğu doğal, tarihsel ve sosyo-kültürel potansiyellerinin ekonomik kazanca dönüştürülmesi ve istihdam alanı sağlamak için kırsal turizm içerisinde av turizmine öncelik verilmelidir.

KAYNAKLAR

- [1] Şafak, İ., Türkiye'deki Av Turizmi Uygulamalarının Özel Avlak İşletmelerine Etkileri Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2003, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 133-148
- [2] Ege, Z., Bir Rekreasyon Türü Olarak Av Turizmi ve Türkiye'de Av Turizminin Geliştirilmesi İle İlgili Bir Model Önerisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), S.227, İzmir, 1998
- [3] Usta, Ö. 1994. Turizm 1-2, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- [4] Bayer, M.Z. 1992. Turizme Giriş. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul.
- [5] <http://kirsalturizm.gen.tr>. 2011. Kırsal Turizm Nedir? E.Tarihi: 22.06.2011
- [6] Soykan, F.2003. Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi, Ege Coğrafya Dergisi, 12 (2003), 1-11, İzmir
- [7] Anonim, 2006. Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, <http://www.milliparklar.gov.tr/ayhd/avturizmi> (Erişim tarihi: 04.06.2006)
- [8] Anonim, 2003. 4195 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 11 Temmuz 2003 tarih ve 25165 sayılı Resmi Gazete
- [9] Akça, H., K. Esengün, M. Sayılı, 2001. Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü, Standart Dergisi, Şubat 2001,29-35.
- [10] Tolunay, A. ve A. Akyol, 2006. Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, (A-2), 116-127.
- [11] Soykan, F.2000.Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, Yıl:10, Mart-Haziran 1999, 67-75.
- [12] Anonim 2015.Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Av Yönetimi Daire Başkanlığı İstatistikleri, ANKARA
- [13] Yıldızbakan,A., Keleş, H., Yaban Keçisi (*Capra aegagrus Erxleben 1777*) Avının Mersin İli Turizm ve Ekonomisine Katkısı KSÜ Doğa Bil. Der., Özel Sayı, 2012
- [14] Uçar, M., Çeken, H., Ökten, Ş., 2010. Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma [Fethiye Örneği], Detay Yayıncılık, Ankara